

Posudek vedoucího diplomové práce

Téma: Nesezdané soužití

Autorka: Zuzana Nováková

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Posuzovaná diplomová práce je zaměřena na problematiku poměrně tradiční, přesto však odborně značně podnětnou a nepochybně též stále aktuální. Soužití osob v partnerském poměru bez oficiálního právního rámce je totiž velmi časté jak mezi osobami odlišného, tak i stejného pohlaví. Jde o dlouhodobý jev, jehož intenzita v moderní společnosti stále stoupá. S uvedeným konstatováním poněkud kontrastuje absence ucelené právní úpravy daného typu soužití. Nelze však současně jistě říct, že by nesezdané soužití osob stálo zcela mimo rámec práva. Je na něj však třeba aplikovat obecné instituty, jejichž hlavním cílem není úprava daného poměru. Za tohoto stavu je zřejmé, že je problematika nesezdaného soužití námětem bližší pozornosti zejména na úrovni právní nauky, resp. v dílčím rozsahu též judikatury. Lze tedy konstatovat, že si autorka zvolila k bližšímu rozboru téma nutně průřezové a současně po odborné stránce velmi zajímavé.

Hned na úvod posouzení je možné podotknout, že se diplomantce daří s naznačenými východisky vypořádat velmi dobře. Tématem se zabývá od úvodních stránek práce. Pochválit je třeba v jejím případě i zařazení historického úvodu, který není v porovnání s řadou jiných prací samoúčelný, ale je veden snahou nastínit vývoj právní úpravy, resp. spíše její absence vedoucí až k aktuální podobě právní úpravy. Autorka se přitom zaměřuje zejména na vývoj v tuzemském právním prostředí a snaží se o to, aby byl její výklad náležitě vyvážený (nevynechává kupř. ani středověkou právní úpravu). V dalších částech práce již cílí na recentní právní úpravu. Při hledání vhodné výkladové struktury a základního uchopení tématu se zaměřuje zejména na nalezení institutů, které jsou nesezdanému soužití blízké, resp. které dopadají v obecné rovině právně i na nesezdané soužití. Následující části práce jsou pak již postupně věnovány vymezení vzájemných práv a povinností osob v nesezdaném páru, řešení situace, kdy se nesezdanému páru narodí dítě a veřejnoprávním aspektům nesezdaného soužití. Celá práce je zakončena velmi podnětnou částí šestou zaměřenou na úvahy de lege ferenda na pozadí výkladu zaměřeného na úpravu nesezdaného soužití v jiných evropských zemích. Struktura práce, kterou musela autorka sama zvolit, je tedy přehledná, pro čtenáře srozumitelná a má náležitou gradaci.

Základním znakem práce je z pohledu obsahového především snaha o komplexní zpracování celé problematiky nesezdaného soužití. Bylo již zmíněno, že s ohledem na absenci konkrétní právní úpravy je přitom autorka odkázána na vyhledávání obecných institutů, které na případné nesezdané soužití mohou tu v menší, v tu větším rozsahu dopadat. Jedním z hlavních přínosů práce je tak nalezení většiny přílehlavých právních pravidel, jimiž se může řídit poměr osob žijících v nesezdaném soužití. Daným přístupem se diplomantce daří nejen čtenáři přiblížit právní základ úpravy daného neformálního poměru, ale současně též poukázat na rozdíly v jeho

právním ukotvení v porovnání s manželstvím, resp. registrovaným partnerstvím. Současně jí daný koncept výkladu umožňuje určit nedostatky, které absence konkrétně právní úpravy dopadající přímo na nesezdané páry přináší. Je nepochybné, že pro případné čtenáře je takto koncipovaný výklad obohacujícím zdrojem informací, který umožňuje plastický vhled do dané problematiky. Samotným středobodem zájmu diplomantky je přitom pojem osoby blízké, neb osoby žijící v nesezdaném soužití jsou si ve smyslu občanského zákoníku obvykle vzájemně vždy minimálně osobami blízkými a zároveň i pojem společné, resp. rodinné, domácnosti.

Z pohledu obsahového a věcného je výklad v základu determinován již zmíněnou průřezovou povahou tématu. Ta občas diplomantku nutí k dílčím zjednodušením a místy též k popisnému stylu výkladu. Jde však o jev spíše jen zřídkavý. Pro styl výkladu uchazečky je totiž signifikantním znakem spíše pečlivost. V textu se postupně snaží vyhledat a následně přiblížit čtenáři všechny možné atributy, které nesezdané soužití dvou a více osob přináší. Každý jednotlivý případ právní úpravy aplikovatelné na nesezdaný pár rozebírá obvykle velmi soustředěně a snaží se o hledání možných kladů i záporů takového užití. Jednotlivé situace přitom mezi sebou často porovnává a vyzdvihuje rozdíly a případné odlišné dopady na osoby žijící v nesezdaném páru (příkladem může být kupříkladu pojednání k otázce pohřbu či nakládání s ostatky). Pochválit je třeba i kritický přístup. Uchazečka se nebojí polemizovat se zažitými stereotypy ani s názory jiných autorů. Na s. 18 tak kupříkladu uvádí, že: „*Následující kapitoly si kladou za cíl vyvrátit tvrzení D. Kovářové, že nesezdané páry žijí zcela mimo právní úpravu a je jim poskytována nulová právní ochrana.*“

Na odpovídající úrovni je i formální zpracování odevzdaného textu. Diplomantka se téměř nedopouští pochybení proti pravidlům pravopisu a stylistiky.

Práce je doplněna obsáhlým poznámkovým aparátem, ve kterém se zřetelně odráží značný rozsah použitých literárních i judikatorních zdrojů. Citováno je plně v intencích platné citační normy.

Lze shrnout, že předložená diplomová práce naplňuje všechny základní požadavky kladené na závěrečnou práci v magisterském studijním programu. Z textu je zjevně patrný zájem autorky o zkoumanou problematiku i její velmi dobré pochopení. Vyzdvihnout je pak třeba zejména snahu o pečlivé vyhledání všech přílehlavých právních řešení, jakož i kritické myšlení uchazečky. Práci s ohledem na vše výše uvedené k obhajobě doporučuji a navrhuji hodnotit ji jako výbornou.

Otázky k obhajobě:

- 1) Lze podle Vás nesezdané soužití dvou osob považovat za rodinu, nebo jde jen o poměr obdobný poměru rodinnému, jak je zmiňováno v práci?
- 2) Jak nahlížíte na aktuální změny občanského zákoníku vedoucí k zakotvení nové formy partnerství osob téhož pohlaví?

V Plzni dne 10. května 2024

doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.